

Att analysera flerspråkighet och språkväxling i skönlitteratur på svenska: förslag till analys av kontextuella komponenter

Hans Landqvist

Institutionen för svenska språket

Göteborgs universitet

Siv Björklund

Enheten för nordiska språk

Vasa universitet

Vaasan ja Göteborgin yliopistojen yhteistyöhankkeissa Språkvariation i text (SVIT) ja Språk, samhälle och skönlitteratur (SSoS) keskitytään monikielisyyden ja eri kielten vaihtelun tutkimukseen ruotsinkielisessä kaunokirjallisuudessa. Hankkeeseen kuuluu sekä empiirisiä tutkimusprojekteja että tutkimuksia, joiden tavoitteena on teorian ja menetelmien kehittäminen. Artikkelin lähtökohtana on Erikssonin ja Haapamäen (2011) esittelemä malli monikielisyyden ja eri kielten vaihtelun tutkimiseen kaunokirjallisuudessa. Artikkelissa esitetään kaunokirjallisten teosten kontekstin analysointiin vaihtoehtoisia malleja, joka ottaa huomioon yhteiskunnan, lähettäjän, vastaanottajan sekä tekstin, ja myös teeman, aihepiirin.

Nyckelord: litterär flerspråkighet, språkväxling i litterära verk, språkmöten, kontextuell analys, analysmodell

1 Bakgrund och syfte

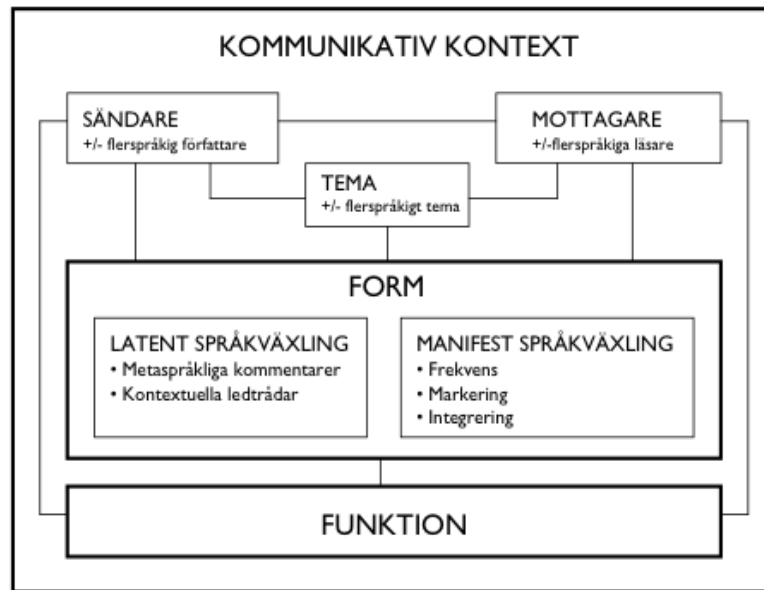
Olika forskare föreslår olika definitioner av begreppen *flerspråkig litteratur* och *språkväxling i litterära verk* (jfr t.ex. Knauth 2007: 1; Eriksson & Haapamäki 2011: 44–45; Eriksson 2012: 8–12; Jonsson 2012: 212–214; Tidigs 2014: 15–16, 45–55). Med *flerspråkig litteratur* avser vi här 'skönlitteratur där det förekommer inslag på andra språk än huvudspråket i det aktuella verket och/eller andra varieteter än standardvarieteten av huvudspråket', och med *språkväxling i litterära verk* avser vi 'användningen av andra språk och/eller andra varieteter än huvudspråket och/eller standardvarieteten av huvudspråket i det aktuella verket' (jfr Landqvist 2014: 60, 64). Dessa arbetsdefinitioner används inom de samverkande forskningsprojekten Språkvariation i text (SVIT) och Språk, samhälle och skönlitteratur (SSoS) vid Vasa respektive Göteborgs universitet

(Vasa universitet 2014; Landqvist & Tingsell 2013). Inom projekten genomförs empiriska studier, främst av litterära verk där huvudspråket är svenska med inslag av finska och meänkieli liksom av andra språk och av varieteter inom de aktuella språken (jfr t.ex. Lönnroth 2009; Lönnroth 2014; Rantala 2010; Landqvist 2012; Landqvist 2014). Därtill ska projekten bidra till att utveckla teoretisk-metodiska verktyg för att analysera litterär flerspråkighet och språkväxling i skönlitteratur (jfr t.ex. Landqvist & Tingsell 2013: 2). Här presenterar vi en modell för hur kontextuella faktorer kan analyseras i skönlitteratur på svenska där flerspråkighet och språkväxling uppträder.

2 Teoretisk förankring

Det finns ett allt större intresse för flerspråkighet i skönlitteratur, utifrån såväl litteraturvetenskapliga som språkvetenskapliga perspektiv (jfr t.ex. Eriksson & Haapamäki 2011: 43–44; Tidigs 2014: 27–32). Inom språkvetenskapen hänger detta intresse sannolikt samman med att forskningen inom sociolingvistik och tvåspråkighet under senare år lyft fram två- eller flerspråkig diskurs som den naturliga utgångspunkten när två/flera språk möts (jfr t.ex. Heller 1999). Den uppfattning som baserar sig på språklig separation och språklig kompetens (t.ex. kodväxling som en följd av bristfällig språkfärdighet) får alltså allt mer ge vika för en syn där två/flera språk ses som en social praktik och resurs. I dessa studier är kodväxling i samtal ett centralt forskningsområde, och samma analysverktyg har även använts för att studera möten mellan språk i skrivna texter (jfr Tidigs 2014: 31, 48). Sebba (2012: 5) hävdar dock att de skillnader som finns mellan talat och skrivet språk även måste beaktas i studier av två- eller flerspråkiga texter. Därtill måste forskare ta hänsyn till hur flerspråkiga texter produceras och läses, och forskare måste analysera de litterära praktiker som hänför sig till den aktuella texten och till kontexten för texten.

Mot denna bakgrund har forskarna inom projekten SVIT och SSoS valt att utnyttja bland annat den modell för att analysera flerspråkighet och språkväxling i litterära verk som Eriksson och Haapamäki presenterar (se figur 1 nedan).

Figur 1. Analysmodell enligt Eriksson & Haapamäki (2011: 49) och Eriksson (2012: 18)

Kombinationen av kontext, form och funktion gör att vi väljer att utgå från modellen, även om den kritiserats av bl.a. Lönnroth (2014: 12) och Tidigs (2014: 40, 59, 61). Möjligheter att utveckla modellen påpekas av Eriksson (2012: 73–76) och Landqvist (2014: 62), och här presenterar vi alltså en alternativ analys av komponenten *kommunikativ kontext*.

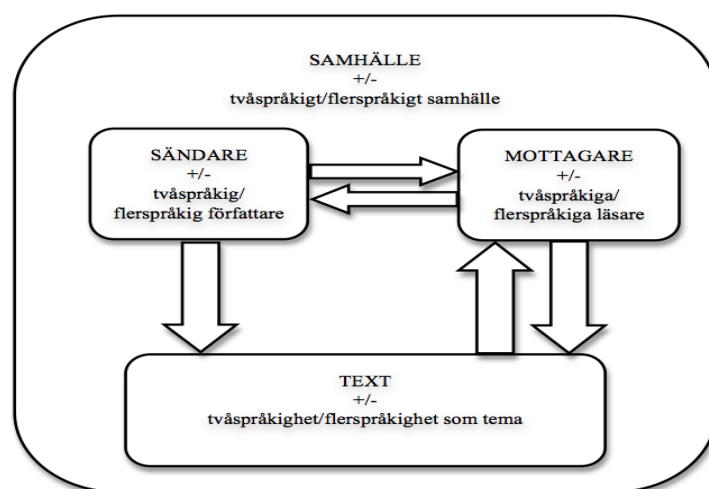
3 Metod och material

En viss litterär text hör alltid hemma i en kontext, även om begreppet *kontext* är omdiskuterat (jfr Svensson & Karlsson 2012: 16–17). Eriksson och Haapamäki (2011: 44–45), liksom Eriksson (2012: 19–20), uppmärksammar kontexten till litterära verk, i modellen detta i form av komponenterna sändare, mottagare och tema. Vi anser dock att den här kontextanalysen kan utvecklas. Såväl forskare med en mer litteraturvetenskaplig utgångspunkt, t.ex. Knauth (2007), och forskare med en mer språkvetenskaplig sådan, t.ex. Sebba (2012), uppmärksammar kontextuella faktorerens betydelse vid analys av litterär flerspråkighet. Båda forskarna understryker att sändare/författare och mottagare/läsare är centrala i analysen av flerspråkig litteratur. Därtill påpekar Knauth (2007: 18) att författare och läsare intar olika roller i kulturen i fråga. Sebba (2012: 8–10) beto-

nar att forskaren måste beakta åtminstone författarens och läsarnas språkliga och kulturella kompetenser och preferenser liksom sammanhanget där ett visst flerspråkigt verk läses. Trots kontextens betydelse vill vi understryka att det är de litterära texterna som står i fokus inom SVIT- och SSoS-projekten (jfr Svensson & Karlsson 2012: 16–17 om text och kontext i språkvetenskaplig textforskning).

Liksom Tidigs (2014: 22) anser vi att det primära materialet för studier av flerspråkighet och språkväxling i litterära verk är de litterära texterna i sig. Därtill instämmer vi i hennes uppfattning att effekterna av den litterära flerspråkigheten är ”ofrånkomligen kontextrelaterade”, dvs. den tredje komponenten i Eriksson och Haapamäkis analysmodell. Därför är också sekundärmaterial som intervjuer med författare, recensioner av verk, material från bokförlag osv. viktigt för att ”föra kontexten närmare och därmed nansera och perspektivera läsningarna av de skönlitterära texterna” (Tidigs 2014: 22–23).

Den modell som vi föreslår för att analysera kontexten för litterära verk på svenska där flerspråkighet och språkväxling uppträder illustreras med figur 2 nedan.

Figur 2. Föreslagen analysmodell av kontextuella faktorer

Liksom i Eriksson och Haapamäkis modell ingår komponenterna *sändare/författare* och *mottagare/läsare* i vårt förslag. Trots att begreppet *text* är svårt att avgränsa (jfr Svensson & Karlsson 2012: 6–11) har vi valt benämningen *text* framför *tema* för denna komponent för att understryka att det är fråga om texter som ett fenomen i världen, vilket

skiljer sig från andra språkliga fenomen som exempelvis samtal eller yttranden (Svensson & Karlsson 2012: 6–7). Vi använder dock även *tema* i samband med *text*, nämligen i fråga om närvaron eller frånvaron av två- eller flerspråkighet som ett tema i den aktuella texten (jfr Tidigs 2014: 80–82). Slutligen placerar vi, liksom Eriksson och Haapamäki, de tre komponenterna inom ramarna för ett omgivande *samhälle*. Plus- respektive minustecken används även här för att tydliggöra att den kontextuella analysen innefattar författares och läsares eventuella två- eller flerspråkighet, två- eller flerspråkighet som eventuellt tema i texter samt eventuell två- eller flerspråkighet i samhällen.

Vidare anser vi att möjligheterna för sändare och mottagare att mötas bör uppmärksammas mer än vad figur 1 visar. De tjockare pilarna i figur 2 markerar därför att sändare och mottagare i första hand möts i och genom en viss litterär text. De smalare pilarna markerar att sändare och mottagare även kan mötas på andra sätt och att båda parter kan ta initiativ till sådana kontakter. Exempelvis informerar den finlandssvenske författaren Kjell Westös förlag i Sverige om honom och hans verk på förlagets webbplats, och Westö själv kommenterar den positiva uppmärksamheten för en nyutgiven bok på webbplatsen som hans förlag driver (Albert Bonniers Förlag 2014; Schildts & Söderströms 2013). Författare kan även ha egna webbplatser med kontaktmöjligheter (se t.ex. Susanna Alakoski 2013).

I återstoden av artikeln diskuterar vi den föreslagna modellen. Utifrån de primära intressena för SVIT- och SSoS-projekten fungerar några finländska och svenska författare som exempel. Det är dock inte några fullständiga analyser av de kontextuella komponenterna i relation till flerspråkighetens och språkväxlingens form och funktioner i författarnas verk.

4 Samhälle

Vid årsskiftet 2013/2014 uppgick Finlands befolkning till drygt 5,4 miljoner, medan Sverige hade över 9,6 miljoner invånare (Statistikcentralen 2014; Statistiska Centralbyrån 2014). Sedan Finlands självständighet 1917 har landet enligt lag haft två nationalspråk, finska och svenska, medan Sverige gav svenska lagstadgad ställning som landets

huvudspråk först 2009 (Språkrådet 2011). Här måste det även sägas att finska sedan 2000 har juridisk status som ett av fem nationella minoritetsspråk i Sverige (Språkrådet 2011). Den aktuella lagstiftningen ger därmed ett intryck av relativt stor språklig homogenitet i både Finland och Sverige. Denna bild behöver dock nyanseras.

Det allt större antalet språk i Finland och i Sverige beror huvudsakligen på invandring. Enligt Nordiska ministerrådet (2012) är andelen invandrare i Sverige kring 14 % medan den i Finland är lägst i Norden, cirka 4 %. En jämförelse mellan länderna försvåras dock av att *immigrant* alternativt *invandrare* inte definieras på samma sätt (jfr t.ex. Latomaa 2012). År 2011 talades totalt 148 olika språk i Finland, varav knappt hälften talas av 99 personer eller färre (Latomaa 2012), medan Parkvall (2009) uppskattar att cirka 150 olika språk talas i Sverige och att drygt 120 av dem talas av 200 eller fler personer. I båda länderna koncentreras oftast mångfalden i språk och kultur till urbana centra. Också vad gäller användningen av svenska i Finland och finska i Sverige kan det finnas betydande regionala skillnader.

Utifrån ovanstående uppgifter torde flerspråkighet bland människor vara förhållandevis mer synlig i det svenska samhället. Svenskans ställning som nationalspråk i Finland garanterar inte att språket används och talas i hela landet, och antalet enspråkigt svenska kommuner liksom antalet tvåspråkiga kommuner är jämförelsevis litet (jfr Kommunförbundet 2013). Däremot befäster finskan sin ställning som nationellt minoritetsspråk i Sverige genom att fler kommuner än de ursprungliga frivilligt har anslutit sig till förvaltningsområdet för finska (jfr Sverigefinländarnas delegation osv. 2013). Analysen av den samhälleliga kontexten för litterära verk i Finland respektive i Sverige visar således att det finns en flerspråkighet i båda länderna, på både en samhällelig och en individuell nivå. Skönlitterära författare kan tänkas utgå från denna för att använda inslag på andra språk än huvudspråket svenska. Både finska och svenska talas i båda länderna, men tvåspråkigheten är ojämnt distribuerad regionalt och individuellt.

I den samhälleliga aspekten kan givetvis ingå andra aktörer än individer, t.ex. förlag och deras inställningar till flerspråkighet och språkväxling i skönlitterära verk. För Finlands del beskriver af Hällström-Reijonen (2012) en utveckling mot en allt större acceptans

för särdrag hos svenskan i Finland i skönlitterära verk på svenska, från det sena 1800-talet och framåt (af Hällström-Reijonen 2012: 57–70, 78–90). Däremot kan finlands-svenska författare få kritik i Sverige för att sverigesvenska läsare har svårigheter att förstå språket i deras verk på grund av mer eller mindre etablerade finlandismer, fennicismer samt finska inslag (t.ex. von Born 2005). Översatta litterära verk som ges ut i Sverige kan rentav förses med ordlistor genom förlags försorg. Detta gäller exempelvis romaner av de båda karibiska författarna Maryse Condé och Patrick Chamoiseau, där kretolska uttryck förklaras i avslutande ordlistor (Kullberg 2010: 59, 62).

5 Sändare

Vi anser att det finns två kompletterande möjligheter att bedöma ifall en sändare bakom ett visst litterärt verk är två- eller flerspråkig. Den första möjligheten innebär att författaren i fråga själv uttalar sig om sin språkliga kompetens, medan den andra innebär att utomstående bedömer den (jfr Eriksson 2012: 19; Tidigs 2014: 22–23). Intervjuer med de sverigefinska författarna Eija Hetekivi Olsson och Susanna Alakoski får illustrera den första möjligheten. Hetekivi Olsson konstaterar att ”[j]ag kan finska”, medan Susanna Alakoskis finska har sina begränsningar och finska och svenska fyller olika funktioner: ”– Jag pratar blattefinska. Jag har ett känslspråk i finskan och ett skrift- och arbetspråk i svenskan [...]” (West 2012; Arle 2006). De båda författarna ger inte några grunder för sina bedömningar, vilket är väntat med tanke på hur olika kriterier som föreslås för att bedöma ifall en person är en-, två- eller flerspråkig (jfr Skutnabb-Kangas 1981). Vår slutsats är att författares bedömningar av den egna språkliga kompetensen måste hanteras med en viss försiktighet.

Den andra möjligheten är att utnyttja andra bedömare än författaren. I en intervju i Åbotidningen Turun Sanomat konstaterar en skribent att Eija Hetekivi Olsson talar flytande finska men helst talar om sitt författarskap på svenska (Turun Sanomat 2013). Svenska journalister påpekar att Hetekivi Olssons talade svenska ”klingar av både finska och göteborgska” och att hon har en finsk brytning ”som träder fram när hon blir känslsam” (Jurjaks 2012; Svenska Dagbladet 2012). Också sådana bedömningar kräver viss försik-

tighet, eftersom det inte alltid är klart vilka grunder som olika bedömare använder och vilken språkvetenskaplig kompetens som de kan tänkas ha (jfr Eriksson 2012: 19).

6 Mottagare

I Finland kan varje medborgare registrera ett enda språk som individen betraktar som sitt modersmål alternativt förstaspråk. Det är alltså inte möjligt att officiellt ha två modersmål eller förstaspråk. Trots detta faktum säger statistik utifrån registrerat modersmål ändå något om användningen av nationalspråket svenska i Finland. År 2014 är andelen talare av andra språk än finska och svenska lika stor som andelen svenskspråkiga, eller 5,3 % vardera, medan andelen finskspråkiga i landet uppgår till 89,3 % (Statistikcentralen 2014). Men under åtminstone några av sina år i grundskolan studerar alla elever det andra nationalspråket.

Inte heller i Sverige finns det klara uppgifter om antalet personer som kan antas behärska både svenska och finska. Drygt 710 000 invånare i Sverige uppskattas ha finländsk bakgrund, definierad som att minst en mor- eller farförälder kommer från Finland (Sisu-uutiset 2013). I denna siffra ingår dock även personer som inte alls behärskar finska; enligt en annan uppgift har runt 500 000 människor i Sverige någon form av aktiv finsk språkfärdighet. Bland dessa beräknas cirka 300 000 kunna tala finska, medan övriga förstår språket (Sverigefinländarnas delegation osv. 2013).

Utifrån ovanstående borde svenskspråkiga finländare, språkligt sett och med större eller mindre lätthet, kunna förstå inslag på finska i litterära verk där huvudspråket är svenska. Också i Sverige finns ett relativt stort antal individer som kan antas kunna förstå finska inslag i ett svenskspråkigt litterärt verk. Det är även sannolikt att sändare är medvetna om denna variation hos mottagare och att de därför kan göra språkliga anpassningar utifrån sina bedömningar av mottagares eventuella tvåspråkighet. Detta framgår av exempelvis den finlandssvenske författaren Kjell Westös förord till novellsamlingen *Lugna favoriter* (2005) när denna utgavs i Sverige (Westö 2005).

Frågan om mottagare för ett visst verk kan dock behöva diskuteras ytterligare, eftersom en författare knappast vänder sig till alla människor i Finland och/eller i Sverige vilka hör till en viss åldersgrupp och har en viss språklig kompetens. Författare kan tänkas föreställa sig de läsare som han eller hon i första hand vill nå och anpassar texten efter dem, dvs. *modelläsare* (Björkvall 2003: 24–26). Exempelvis vänder sig den svenske författaren Mikael Niemi genom *Populärmusik från Vittula* (2000) i första hand till tornedalingar (Jonsson 2012: 217), medan Eija Hetekivi Olsson genom *Ingenbarnsland* (2011) vänder sig till alla människor i Sverige (Svenska Dagbladet 2012; West 2012).

7 Text

Vi anser att det finns tre kompletterande möjligheter för att bedöma ifall ett visst litterärt verk har två- eller flerspråkighet som ensamt tema eller som ett av sina teman. De båda första ställer författaren i fokus; antingen kan författaren uttala sig om temat eller temana i sitt verk eller så kan författaren uttala sig om temat eller temana genom kontakter med andra, exempelvis journalister eller forskare. Den tredje och sista möjligheten innebär att utomstående bedömer ifall två- eller flerspråkighet utgör temat eller ett tema för ett visst litterärt verk. Som exempel använder vi Mikael Niemis romaner *Populärmusik från Vittula* (2000) och *Mannen som dog som en lax* (2006). Båda romanerna utspelar sig i Tornedalen och olika språks status och användning spelar en central roll i dem (Landqvist 2014: 66–67).

I romanen *Mannen som dog som en lax* ingår uttalanden om två- och flerspråkighet, såväl i relationen som i dialogen (jfr Tidigs 2014: 56–57 om flerspråkighet i relation och dialog). Exempelvis reflekterar berättaren i romanen över flerspråkighetens möjligheter och enspråkighetens begränsningar, och de svenskspråkiga personerna i romanen förvänas över de två- eller trespråkiga tornedalingarna, som talar både svenska och meänkieli samt eventuellt därtill finska (jfr t.ex. Niemi 2006: 182, 40). Vidare har Mikael Niemi i olika sammanhang uttalat sig om syftet med romanen *Populärmusik från Vittula*. Uttalandena kan sammanfattas som att Niemi vill sprida kunskap om språk och kultur i Tornedalen. Liksom i de uttalanden som Niemi gör genom *Mannen som dog som en lax* är flerspråkighet något positivt. Slutligen har forskare, oftast utifrån litteraturvetenskapliga

utgångspunkter, påpekat att två- och flerspråkighet är ett centralt tema i Mikael Niemis båda romaner (Landqvist 2012: 145; Landqvist 2014: 62, 66–67). Av de tre möjligheterna får den andra – författarens egna uttalanden – sägas ha störst tyngd, medan de båda andra får hanteras med större varsamhet, då de innefattar tolkningar av en eller flera forskare (jfr Jonsson 2012: 216).

8 Avslutande diskussion

Utgående från den modell för att analysera flerspråkighet och språkväxling i skönlitteratur som Eriksson och Haapamäki (2011) presenterar föreslår vi i den här artikeln en alternativ analys av modellens komponent *kommunikativ kontext*. I vår alternativa analys beaktas komponenterna *sändare/författare*, *mottagare/läsare*, *text* med två- eller flerspråkighet som *tema* samt *samhälle* liksom möten mellan sändare och mottagare genom texten och på andra sätt, t.ex. via internet. För att kunna belysa komponenterna utnyttjas – förutom primärmaterial i form av litterära verk – sekundärmaterial som författarintervjuer, recensioner av litterära verk, material från bokförlag osv. Vi exemplifierar vårt förslag till analys av den kommunikativa kontexten för litterära verk med samhällliga förhållanden i Finland och i Sverige samt några finländska och svenska författare och verk av dem.

Utöver den litterära texten i sig betraktar vi således även kontexten för det aktuella verket med de angivna komponenterna som viktiga för att analysera begriplighet och trovärdighet i litterära texter där två eller flera språk möts. En författare som vill skildra två- och flerspråkighet i ett litterärt verk måste nämligen beakta såväl begriplighet som autenticitet i sitt verk (jfr Eriksson & Haapamäki 2011: 49–51; Tidigs 2014: 82–88). Vår kontextuella analys gäller till stor del begriplighet i form av diskussion om språkfärdighet i fråga om de berörda språken ur olika perspektiv. Begriplighet kan dock även analyseras utifrån andra perspektiv. Exempelvis kan också en mottagare som inte har tillräcklig språkfärdighet för att förstå inslag på ett annat språk än verkets huvudspråk ha utbyte av språkväxlingen (jfr Eriksson & Haapamäki 2011: 51). Ett krav på autenticitet behöver dock inte nödvändigtvis innebära att verkligheten återges exakt i ett visst litterärt verk; en litterär text i sig är alltid en tolkning av verkligheten. Således kan be-

griplighet och autenticitet även gälla imaginära verkligheter som ger uttryck för litterär flerspråkighet (jfr Tidigs 2014: 87).

Litteratur

- af Hällström-Reijonen, Charlotta (2012). *Finlandismer och språkvård från 1800-talet till i dag*. Helsingfors: Nordica, Finska, finskugriska och nordiska institutionen.
- Albert Bonniers Förlag (2014). *Kjell Westö*. [online]. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.albert-bonniersforlag.se/Forfattare/W/Kjell-Westo/>
- Arle, Solveig (2006). *Man måste tala om klass*. [online]. Ny Tid 2006: 10. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.nytid.fi/2006/10/man-maste-tala-om-klass/>
- Björkvall, Anders (2003). *Svensk reklam och dess modelläsare*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Eriksson, Harriet (2012). *Språkväxling i fyra svenska samtidsromaner*. Pro gradu-avhandling i svenska språket. Åbo Akademi: Humanistiska fakulteten.
- Eriksson, Harriet & Saara Haapamäki (2011). Att analysera litterär flerspråkighet. I: *Svenskan i Finland 12. 15 och 16 oktober 2009 vid Joensuu universitet*, 43–52. Red. Sinikka Niemi & Pirjo Söderholm. Joensuu: University of Eastern Finland.
- Heller, Monica (1999). *Linguistic Minorities and Modernity. A Sociolinguistic Ethnography*. London: Longman.
- Hetekivi Olsson, Eija (2011). *Ingenbarnsland*. Stockholm: Bonniers.
- Jonsson, Carla (2012). Making Silenced Voices Heard. Code-Switching in Multilingual Literary Texts in Sweden. I: *Language Mixing and Code-Switching in Writing. Approaches to Mixed-Language in Written Discourse*, 212–232. Red. Mark Sebba, Shahrzad Mahootian & Carla Jonsson. London: Routledge.
- Jurjaks, Arvid (2012). Skriver om fattigdom och segregation. *Sydsvenska Dagbladet* 4.3.2012.
- Knauth, K. Alfons (2007). *Literary Multilingualism I: General Outlines and Western World*. [online]. Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS). Developed under the Auspices of the UNESCO. Oxford, UK. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.eolss.net>
- Kommunförbundet (2013). *Svensk- och tvåspråkiga kommuner*. [online]. [citerat 27.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.kommunerna.net/sv/kommuner/svensk-tvasprakiga/Sidor/default.aspx>
- Kullberg, Christina (2010). Textens fönster mot världen. Om översättning och fotnoter hos Maryse Condé och Patrick Chamoiseau. I: *Litteratur i gränzonen. Transnationella litteraturer i översättning ur ett nordiskt perspektiv*, 53–63. Red. Elisabeth Bladh & Christina Kullberg. Falun: Högskolan Dalarna.
- Landqvist, Hans (2012). ”Hennes röst blev tonlös när hon började prata svenska”: litterär flerspråkighet och språkväxling. I: *Kielet liikkeessä – Språk i rörelse – Languages in motion – Sprachen in Bewegung*, 142–152. Red. Niina Nissilä & Nestori Siponkoski. Vasa: Vasa universitet.
- Landqvist, Hans (2014). “‘Ruottiksi’, translated Paul Muotka patiently. ‘Kiitos.’” Mikael Niemi, Meänkieli and Readers Inside and Outside Tornedalen. *Acta Borealia: A Nordic Journal of Circumpolar Societies* 33 (1), 59–82.
- Landqvist, Hans & Sofia Tingsell (2013). *Språk, samhälle och skönlitteratur (SSoS). Utveckling av verktyg för analys av språkmöten, flerspråkighet och språkväxling i skönlitteratur på svenska*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Latomaa, Sirkku (2012). Kielitilasto maahanmuuttajien väestöosuuden mittarina. *Yhteiskuntapolitiikka-lehti* 77 (5), 525–534.
- Lönnroth, Harry (2009). Språkväxling i Carola Sandbackas historiska romaner om den svenska språkon Tammerfors. I: *Svenskt i Tammerfors. Tre undersökningar om språk och samhälle i det inre av Finland*, 21–71. Harry Lönnroth. Tampere: Tampere University Press.
- Lönnroth, Harry (2014). ”Språket gör sitt till” – om tvåspråkighetens dynamik i en (f)inlandssvensk släktkrönika. *Finsk Tidskrift* 2014: 1, 7–17.

- Niemi, Mikael (2000). *Populärmusik från Vittula*. Stockholm: Norstedts.
- Niemi, Mikael (2006). *Mannen som dog som en lax*. Stockholm: Norstedts.
- Nordiska ministerrådet (2012). *OECD: Sverige har flest invandrare i Norden – de får lättast jobb i Island*. [online]. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.arbejdslivinorden.org/nyheter/nyheter-2012/article.2012-12-03.0609967877>
- Parkvall, Mikael (2009). *Sveriges språk – vem talar vad och var?* [online]. Stockholm: Stockholms universitet. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:225395/-FULLTEXT03.pdf>
- Rantala, Maud (2010). *Språklig kontextualisering i Annika Luthers texter. En deskriptiv analys av svensk-finsk språkkontakt i två ungdomsromaner*. [online]. Avhandling pro gradu i modersmålet svenska. Vasa universitet. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.tritonia.fi/?d=244&g=abstract&abs=4039>
- Schildts & Söderströms (2013). *Kjell Westö: Tack!* [online]. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.sets.fi/2013/12/16/kjell-westos-rekordhost/>
- Sebba, Mark (2012). Researching and Theorising Multilingual Texts. I: *Language Mixing and Code-Switching in Writing. Approaches to Mixed-Language in Written Discourse*, 1–26. Red. Mark Sebba, Shahrzad Mahootian & Carla Jonsson. London: Routledge.
- Sisu-uutiset (2013). *Suomalaistaustaiset tilastoina 2012*. [online]. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=185&grupp=19101&artikel=5452139>
- Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: LiberLäromedel.
- Språkrådet (2011). *Språklagen i praktiken – riktlinjer för tillämpning av språklagen*. [online]. [citerat 27.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.42699e142b734b55-16dd/1398151024719/Spr%C3%A5klagen+i+praktiken+%E2%80%93+riktlinjer+f%C3%B6r+till%C3%A4mpning+av+spr%C3%A5klagen.pdf>
- Statistikcentralen (2014). *Tabellbilaga 1. Befolkningen efter språk 1980–2013*. [online]. [citerat 27.4.2014]. Tillgänglig: http://www.stat.fi/til/vaerak/2013/vaerak_2013_2014-03-21_tau_0-01_sv.html
- Statistiska centralbyrån (2014). *Befolkning*. [online]. [citerat 27.4.2014]. Tillgänglig: http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Befolkning/Befolkningens-sammansattning/Befolkningsstatistik/25788/25795/Helarsstatistik---Riket/
- Susanna Alakoski (2013). *Susanna Alakoski*. [online]. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://susannaalakoski.se/>
- Svenska Dagbladet (2012). Rasande röst från förorten. *Svenska Dagbladet* 27.1.2012.
- Svensson, Jan & Anna-Malin Karlsson (2012). Inledning: text, textforskning och textteori. *Språk & stil* NF 22 (1), 5–30.
- Sverigefinländarnas delegation osv. = Sverigefinländarnas delegation, Hugo Valentin centrum & Svenska kyrkan (2013). *Sverigefinnarna och finska språket. En analys av språkbevarande och strategiska vägval*. [online]. [citerat 27.4.2014]. Tillgänglig: www.sverigefinne.nu/sverigefinnarna2013.pdf
- Tidigs, Julia (2014). *Att skriva sig över språkgränserna. Flerspråkighet i Jac. Ahrenbergs och Elmer Diktonius prosa*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Turun Sanomat (2013). Eija Hetekivi Olsson kirjoitti väkevän lähiöromaanin. *Turun Sanomat* 17.4.2013.
- Vasa universitet (2014). *Språkvariation i text (SVIT)*. [online]. [citerat 29.4.2014]. Tillgänglig: <http://www.uva.fi/sv/research/groups/phenomena/svit/>
- von Born, Heidi (2005). Noveller som anteckningar för minnet. *Svenska Dagbladet* 10.1.2005.
- West, Markus (2012). Sisu på skolgården. *Hufvudstadsbladet* 7.2.2012.
- Westö, Kjell (2005). Förord. I: *Lugna favoriter. Berättelser i urval 1989–2004*. Kjell Westö. Stockholm: Bonniers.